

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **L. H.**, bývajúcej v N., zastúpenej Mgr. M. K., advokátom v N. proti žalovanému **Ú.**, sídliacemu v N., **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp.zn. 8 C 45/2003, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. októbra 2008, sp.zn. 5 Co 18/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. októbra 2008 sp.zn. 5 Co 18/2008 **zrušuje** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 30. júla 2007, č.k. 8 C 45/2003-129, návrh žalobkyne zamietol a odporcovi náhradu trov konania nepriznal. Dospel k záveru, že žalovaný nebol vo veci pasívne vecne legitimovaný. Žalobkyňa sa vo veci domáhala náhrady škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., avšak ako žalovaného neoznačila zodpovedný subjekt, t.j. štát, ale orgán, ktorého nesprávny úradný postup namieta. Svojho nároku sa teda domáhala voči subjektu, ktorý nie je nositeľom právnej povinnosti. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Nitre na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 29. októbra 2008, sp.zn. 5 Co 18/2008, rozsudok prvostupňového súdu potvrdil a žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako prvostupňový súd, že žalobkyňou označený žalovaný nie je nositeľom právnej povinnosti uplatneného zodpovednostného vzťahu. O návrhu žalobkyne na zámenu účastníka na strane žalovaného, aby súd konal so štátom, ktorý predniesla na odvolacom pojednávaní, nerozhodoval, pretože podľa § 216 ods. 1 O.s.p. ustanovenie § 92 ods. 1 a 4 O.s.p. na odvolacie konanie

neplatí. Na námietku žalobkyne, že súd celý čas až do rozhodnutia veci konal s ňou označeným žalovaným, odvolací súd s poukazom na § 5 ods. 1 O.s.p. uviedol, že súdy poskytujú pri plnení svojich úloh účastníkovi v občianskom súdom konaní poučenia o ich procesných právach a povinnostiach a nie o hmotnom práve. Otázka nedostatku pasívnej legitímácie vyplýva z hmotného práva a nie je predmetom poučovacej povinnosti súdu. O trovách odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa dovolanie. Žiadala rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok prvostupňového súdu zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodila z ustanovenia § 237 písm. f/ a g/ O.s.p. Vadou spočívajúcou v odňatí možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) zaťažil odvolací súd konanie tým, že žalobkyni v odvolacom konaní neustanovil právneho zástupcu z radov advokátov, respektíve jej návrhu nevyhovel, napriek tomu, že v konaní na prvom stupni spĺňala podmienky podľa § 30 ods. 1 O.s.p. a zástupca z radov advokátov jej bol ustanovený. Vadu spočívajúcu v tom, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca alebo bol nesprávne obsadený súd okrem ak miesto samosudcu rozhodoval senát (§ 237 písm. g/ O.s.p.), videla v tom, že o odvolaní konal a rozhodoval senát s predsedom senátu JUDr. V. P., napriek tomu, že žalobkyňa niekoľkokrát vo svojich písomných a ústnych podaniach prejavila pochybnosť o jeho nezaujatosti, pričom JUDr. V. P. bol už v minulosti vylúčený z prejednávania vecí, v ktorých bola účastníčkou konania. Napriek tomu sa odvolací súd s touto skutočnosťou nijako nevyporiadal, preto navrhla, aby sa s otázkou zaujatosti JUDr. V. P. zaoberal dovolací súd. Dovolanie ďalej odôvodnila námietkami pochybení súdu spočívajúcimi v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a v inej vade, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Súd nesprávne posúdil otázku pasívnej legitímácie žalovaného po tom, ako s ním ako nesprávne označeným účastníkom konania konal. Súd tak vniesol do konania nejasnosť a rozpor, pretože nemal bez odstránenia pochybností v označení účastníka s takto označeným žalovaným ďalej konať, najmä keď z návrhu bolo zrejmé, že sa žalobkyňa domáha náhrady škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Súdy pri svojom rozhodovaní vychádzali z nedostatočne zisteného skutkového stavu, keď nevykonali navrhnuté dôkazy, najmä výsluch svedkov p. Š., p. A., p. T. a p. V.. V konečnom dôsledku sa súdy v konaní vôbec nezaoberali otázkou poškodenia práv žalobkyne nesprávnym úradným postupom, respektíve nekonaním orgánu štátu. Navrhla vykonať dokazovanie jej písomnými podaniami a ňou predloženými listinami, oboznámením sa s obsahom spisu Ú., ako aj výsluchom svedkov navrhnutých v konaní pred prvostupňovým súdom a odvolacím súdom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno týmto opravným prostriedkom napadnúť (§ 236 a nasl. O.s.p.), a to bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 236 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (O.s.p.) dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie žalobkyne smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, prípustnosť dovolania sa posudzuje podľa ustanovení § 238 O.s.p. a § 237 O.s.p.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného právneho významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovoláním navrhovateľa je napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie je prípustné. V prejednávanej veci dovolací súd dosiaľ nevyslovil ani záväzný právny názor, od ktorého by sa odvolací súd odchyľil. Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa nie je podľa § 238 O.s.p. prípustné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., v zmysle ktorého je dovolací súd povinný vždy skúmať, či konanie pred odvolacím, respektíve aj prvostupňovým súdom, nie je postihnuté vadou uvedenou v § 237 O.s.p., skúmal Najvyšší súd Slovenskej republiky, či nie je daná prípustnosť dovolania v zmysle tohto zákonného ustanovenia. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p. (rozhodlo sa vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci

sa už prv začalo konanie, sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát).

Žalovaná vo svojom dovolaní namietala, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát (§ 237 písm. g/ O.s.p.). V odvolacom konaní rozhodoval vo veci ako predseda senátu JUDr. V. P., ktorý v minulosti bol v iných veciach žalobkyne vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci z dôvodov, ktoré stále trvajú. Poukázala tiež na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. októbra 2005, č.k. 4 Nc 34/2005, ako aj na to, že zaujatosť JUDr. P. namietala viackrát aj v tomto konaní.

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 14 ods. 2 O.s.p. na súde vyššieho stupňa sú vylúčení i sudcovia, ktorí rozhodovali vec na súde nižšieho stupňa, a naopak. To isté platí, ak ide o rozhodovanie o dovolaní.

Podľa § 14 ods. 3 O.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Podľa § 15a ods. 1 O.s.p. účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Dovolací súd zo spisu v predmetnej veci zistil, že v konaní neboli zo strany žalobkyne vznesené námietky zaujatosti voči JUDr. P., a to ani písomne a ani ústne. Dovolací súd však má právomoc preskúmať tieto skutočnosti bez ohľadu na to, či bolo o zaujatosti sudcu v predchádzajúcom konaní rozhodované, respektíve aj ak bolo rozhodnuté, že namietaný sudca nie je vo veci vylúčený z prejednávania a rozhodovania.

Otázka naplnenia predpokladov pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci sa posudzujú pre každé konanie osobitne, nie je možné vyvodzovať ich len na základe

rozhodnutí v inej veci toho istého účastníka. Treba tiež prihliadnúť na skutočnosť, že od uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky citovaného žalobkyňou uplynuli tri roky a žalobkyňa v konaní pred odvolacím súdom neprejavila svoju pochybnosť o nezaujatosti JUDr. P. v konaní. Ani on neoznámil žiadne skutočnosti, pre ktoré by bol vo veci vylúčený (§ 15 ods. 1 O.s.p.). Sama námietka vznesená v dovolaní neobsahuje okolnosti spôsobilé založiť dôvodné pochybnosti o nezaujatosti JUDr. P. ako predsedu senátu odvolacieho súdu.

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že nezaujatosť predsedu senátu JUDr. V. P. v čase jeho rozhodovania spochybnená nebola, a teda konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté vadou uvedenou v § 237 písm. g/ O.s.p.

Žalobkyňa ďalej namietala odňatie možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) spočívajúce v postupe odvolacieho súdu pri rozhodovaní o návrhu žalobkyne na ustanovenie zástupcu z radov advokátov (§ 30 ods. 1 O.s.p.) pre odvolacie konanie potom, čo ustanovený zástupca, ktorý žalobkyňu zastupoval pred prvostupňovým súdom požiadal o zrušenie ustanovenia.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie stav, kedy účastník konania nemohol pred súdom uplatniť svoje procesné práva, jednak pretože mu to súd znemožnil postupom odporujúcim Občianskemu súdnemu poriadku, alebo tiež z dôvodu existencie rozhodnutia súdu, v dôsledku ktorého účastník nemôže uplatniť svoje práva (napr. nesprávne odmietnutie odvolania ako oneskorene podaného).

Právo byť v konaní pred súdom zastúpený advokátom je garantované Ústavou Slovenskej republiky ako súčasť práva na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky). Toto právo sa realizuje buď tým, že si účastník konania zvolí advokáta, ktorého poverí zastupovaním v konaní, alebo mu v prípade splnenia zákonných podmienok súd na jeho návrh ustanoví zástupcu z radov advokátov (§ 30 ods. 1 O.s.p.). Účastník konania má možnosť obrátiť sa na Centrum bezplatnej právnej pomoci podľa osobitného predpisu. Súd je však povinný umožniť účastníkovi realizáciu tohto práva, napríklad poučením podľa § 5 a § 30 O.s.p., poskytnutím primeranej lehoty na zvolenie si právneho zástupcu a.i.

Odvolací súd o návrhu žalobkyne rozhodol uznesením z 8.októbra 2008 sp.zn. 5 Co 18/2008 tak, že ho zamietol. Uznesenie bolo žalobkyňi doručené až na pojednávaní konanom 29.októbra 2008, na ktorom odvolací súd zároveň rozhodol vo veci samej. Keďže

v predmetnej veci krajský súd konal ako súd odvolací a nie ako súd prvostupňový (§ 9 ods. 2 O.s.p.), nie je voči tomuto jeho rozhodnutiu prípustné odvolanie.

Tým, že o návrhu žalobkyne na ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov rozhodol odvolací súd, ktorý túto žiadosť zamietol, ocitla sa žalobkyňa v postavení, kedy nemohla požiadať o preskúmanie tohto rozhodnutia v rámci riadneho inštančného procesu, t.j. podaním odvolania. Súd zároveň žalobkyni fakticky znemožnil zvoliť si vo veci advokáta alebo potrebu právneho zastúpenia riešiť cestou Centra bezplatnej právnej pomoci, pretože bezprostredne po doručení tohto uznesenia vyhlásil rozhodnutie, ktorým konanie vo veci skončil. Týmto svojím postupom zaťažil konanie vadou spočívajúcou v odňatí možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

S ohľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že je daná prípustnosť dovolania žalobkyne podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Zároveň je táto závažná vada konania dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemožno považovať za zákonné a správne. Ďalšími dôvodmi dovolania sa najvyšší súd nezaoberal, pretože táto vada sama osebe odôvodňuje podanie dovolania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 234d ods. 1 O.s.p.).

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. júla 2010

JUDr. Martin Vladič, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová

